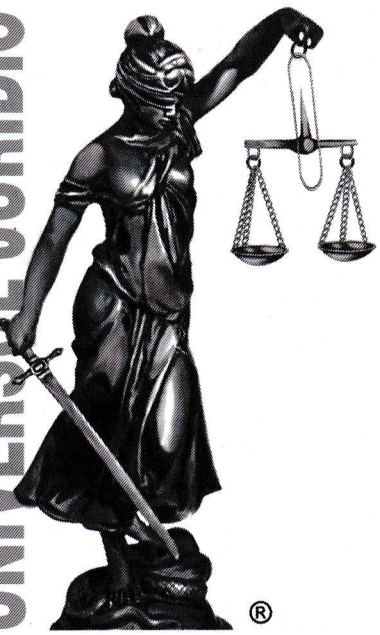
CDE 01
1173

UNIVERSUL JURIDIC

Ioana Nely MILITARU

Dreptul Uniunii Europene

Ediția a III-a, revăzută și adăugită

Cronologie. Izvoare
Principii. Instituții
Piața internă a Uniunii Europene
Libertățile fundamentale

UJ

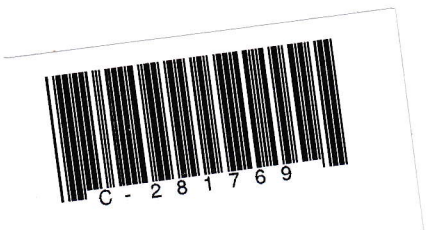
III 24654

Dr. Ioana Nely MILITARU

DREPTUL UNIUNII EUROPENE

Cronologie. Izvoare. Principii. Instituții. Piața internă a Uniunii Europene. Libertățile fundamentale

Ediția a III-a, revăzută şi adăugită

Universul Juridic
Bucureşti
-2017-

Cuprins

Prefață 7
Cuvânt-înainte 9
Listă de abrevieri 11

CAPITOLUL I. CRONOLOGIA CONSTRUCȚIEI EUROPENE 13
I.1. Precizări prealabile. Precursorii integrării europene 13
I.2. Instituirea Comunității Europene a Cărbunelui şi Oțelului – CECO 14
I.3. Instituirea Comunității Economice Europene (CEE) şi a Comunității Europene a Energiei Atomice (CEEA sau Euratom) 16
I.4. De la Europa „celor 6 state" la o Europă deschisă spre extindere, spre o Uniune Europeană 20
I.5. Uniunea Economică şi Monetară 21
I.6. Actul Unic European (AUE) 23
I.7. Tratatul de la Maastricht (TMs) – Tratatul cu privire la Uniunea Europeană (TUE) 24
I.8. Tratatul de la Amsterdam (TA) 27
I.9. Tratatul de la Nisa. Noi extinderi ale Uniunii Europene 30
I.10. Tratatul de la Lisabona – Tratat de reformare a Uniunii Europene 33
I.10.1. Precizări prealabile 33
I.10.2. Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului de la Maastricht/a Tratatului privind Uniunea Europeană (TUE) 34
I.10.3. Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului de instituire a Comunității Europene, denumit Tratatul de funcționare a Uniunii Europene (TFUE) 39
I.11. O nouă extindere a Uniunii Europene, urmată de o cerere de retragere din Uniunea Europeană 45

CAPITOLUL II. UNIUNEA EUROPEANĂ – ETAPĂ NOUĂ ÎN PROCESUL DE INTEGRARE EUROPEANĂ, PROMOVAT PRIN CREAREA COMUNITĂȚILOR EUROPENE 47
II.1. Uniunea Europeană până la Tratatul de la Maastricht 47
II.1.1. Comunitățile Europene 47
II.1.2. Cooperarea politică europeană 50
II.1.3. Consiliul European 51
II.2. Uniunea Europeană – de la Tratatul de la Maastricht la Tratatul de la Lisabona 53
II.2.1. Originea şi natura juridică a Uniunii Europene 53
II.2.2. Comunitățile Europene, primul pilon al UE - potrivit TMs 55
II.2.3. Politica Externă şi de Securitate Comună (PESC), al doilea pilon al Uniunii Europene – potrivit TMs 59
II.2.4. Justiția şi Afacerile Interne (JAI), al treilea pilon al Uniunii Europene 59

II.2.5. Competența Curții de Justiție a Comunităților Europene 60
II.2.6. Uniunea Europeană, potrivit revizuirii Tratatului de la Maastricht prin Tratatele de la Amsterdam și Nisa 60
II.2.7. Uniunea Europeană potrivit Tratatului de la Lisabona 63
II.3. Aderarea de noi state la Uniunea Europeană 67
II.3.1. Condițiile pe care statele trebuie să le îndeplinească în vederea aderării la Uniunea Europeană 67
II.3.2. Apartenența la Uniunea Europeană 71
II.3.3. Statutul de cetățean al Uniunii Europene 74
II.3.3.1. Noțiunea de cetățenie a Uniunii Europene 74
II.3.3.2. Cetățenia Uniunii potrivit Tratatului de la Maastricht 75
II.3.3.3. Cetățenia Uniunii potrivit Tratatului de la Amsterdam 77
II.3.3.4. Cetățenia Uniunii potrivit Tratatului de la Nisa 78
II.3.3.5. Cetățenia Uniunii potrivit Tratatului de la Lisabona 78

CAPITOLUL III. DEFINIȚIA, SPECIFICUL ȘI PRINCIPIILE DREPTULUI UNIUNII 86
III.1. Definiția dreptului Uniunii 86
III.2. Specificul dreptului Uniunii 88
III.3. Principiile dreptului Uniunii Europene 89
III.3.1. Ordinea juridică a Uniunii Europene 89
III.3.2. Principiul priorității/supremației dreptului Uniunii Europene 91
III.3.3. Caracterul direct aplicabil al dreptului Uniunii Europene 94
III.3.3.1. Principiul aplicabilității directe a dreptului Uniunii 95
III.3.3.2. Principiul efectului direct al dreptului Uniunii/comunitar 96
III.3.4. Principii ce guvernează sistemul de competențe în Uniunea Europeană 99
III.3.4.1. Principiul competenței de atribuție 99
III.3.4.2. Principiul subsidiarității 107
III.3.4.3. Principiul proporționalității 111
III.3.4.4. Principiile subsidiarității și proporționalității potrivit Tratatului de la Lisabona 113
III.3.5. Alte principii pe care se întemeiază funcționarea Uniunii Europene 114

CAPITOLUL IV. IZVOARELE DREPTULUI UNIUNII 118
IV.1. Precizări prealabile 118
IV.2. Dreptul primar 119
IV.2.1. Tratatele – Tratatul asupra Uniunii Europene și Tratatul de Funcționare a Uniunii Europene 119
IV.2.2. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene 123
IV.2.3. Actele de aderare ale statelor membre 124
IV.2.4. Convențiile între statele membre încheiate în aplicarea tratatelor comunitare 124
IV.2.5. Acordurile încheiate de reprezentanții statelor membre în cadrul Consiliului 126

IV.2.6. Alte acorduri între statele membre încheiate într-un domeniu de competență comunitară, respectiv o materie care a fost omisă de Tratat, TCE 126
IV.3. Dreptul derivat 127
IV.3.1. Precizări prealabile 127
IV.3.2. Actele juridice ale Uniunii 129
IV.3.3. Regulamentul 133
IV.3.4. Directiva 136
IV.3.5. Decizia 142
IV.3.6. Recomandarea și avizul 144
IV.3.7. Motivarea actelor juridice ale Uniunii 146
IV.3.8. Semnarea, publicarea, notificarea și intrarea în vigoare a actelor juridice ale Uniunii 147
IV.4. Principiile generale ale dreptului 150
IV.4.1. Precizări prealabile 150
IV 4.2. Modul de aplicare a principiilor generale ale dreptului 154
IV.4.3. Principiile aplicate de către Curtea de Justiție de la Luxemburg și forța lor juridică 155
IV.5. Acordurile (convențiile) încheiate de Comunitățile Europene – preluate prin succesiune de Uniunea Europeană 161
IV.5.1. Acordurile încheiate de Comunități cu state terțe sau organizații internaționale 162
IV.5.2. Actele unilaterale adoptate de organele instituite de către anumite acorduri externe ale Comunităților 163
IV.5.3. Acordurile încheiate de către statele membre cu state terțe 164
IV.5.4. Locul acordurilor externe în ordinea juridică comunitară/a Uniunii 166
IV.6. Jurisprudența Curții de Justiție de la Luxemburg (CJUE) 166

CAPITOLUL V. OBIECTIVELE UNIUNII EUROPENE 168
V.1. Reglementarea obiectivelor Uniunii Europene 168
V.2. Obiectivele cu caracter general 168
V.3. Obiectivele cu caracter specific 169
V.4. Complementaritatea obiectivelor generale cu cele specifice ale Uniunii Europene 176
V.5. Modalitățile principale de realizare a obiectivelor Uniunii Europene 179

CAPITOLUL VI. INSTITUȚIILE UNIUNII EUROPENE 182
VI.1. Cadrul instituțional al Uniunii Europene 182
VI.2. Organismele și organele Uniunii 183
VI.3. Principii pe care se fundamentează structura instituțională a Uniunii Europene 189
VI.4. Parlamentul European 191
VI.4.1. Reglementarea instituției Parlamentului European 191
VI.4.2. Componența și organizarea Parlamentului European 193
VI.4.3. Funcțiile Parlamentului European 202

VI.4.3.a. Reglementarea funcțiilor Parlamentului European 202
VI.4.3.b. Definirea funcțiilor Parlamentului European 203
VI.4.3.c. Atribuțiile Parlamentului European în cadrul acțiunii externe a Uniunii 213
VI.4.3.d. Relațiile Parlamentului European cu parlamentele naționale 214
VI.5. Consiliul European 216
VI.5.1. Reglementarea instituției Consiliului European anterior Tratatului de la Lisabona 216
VI.5.2. Consiliul European potrivit Tratatului de la Lisabona 218
VI.5.3. Componența și organizarea Consiliului European 218
VI.5.4. Funcționarea Consiliului European 219
VI.5.5. Funcțiile Consiliului European 221
VI.5.6. Relațiile Consiliului European cu alte instituții ale Uniunii 224
VI.6. Consiliul 225
VI.6.1. Reglementarea instituției Consiliului 225
VI.6.2. Componența și organizarea Consiliului 226
VI.6.3. Funcționarea Consiliului. Reuniunile Consiliului 232
VI.6.4. Modul de luare a deciziilor în cadrul Consiliului 233
VI.6.5. Funcțiile Consiliului 239
VI.6.5.a. Reglementarea și definirea funcțiilor Consiliului 239
VI.7. Comisia Europeană 247
VI.7.1. Reglementarea instituției Comisiei Europene 247
VI.7.2. Componența și organizarea Comisiei Europene 248
VI.7.3. Funcțiile Comisiei Europene 257
VI.7.3.a. Reglementarea funcțiilor Comisiei Europene 257
VI.7.3.b. Definirea funcțiilor Comisiei Europene 257
VI.8. Curtea de Justiție a Uniunii Europene 270
VI.8.1. Reglementarea instituției Curții de Justiție 270
VI.8.2. Componența și organizarea Curții de Justiție 272
VI.8.2.1. Curtea de justiție – instanță reprezentativă 272
VI.8.2.2. Statutul membrilor Curții de Justiție și al Tribunalului 273
VI.8.2.3. Grefa Curții de Justiție – grefierul și grefierii adjuncți 275
VI.8.2.4. Serviciile Curții de Justiție 275
VI.8.2.5. Președinția Curții și constituirea camerelor 276
VI.8.2.6. Funcționarea Curții de Justiție 277
VI.8.3. Funcțiile Curții de Justiție 278
VI.8.3.1. Reglementarea funcțiilor Curții de Justiție 278
VI.8.3.2. Curtea de justiție – instanță administrativă 279
VI.8.3.3. Curtea de Justiție – instanță constituțională 280
VI.8.3.4. Curtea de Justiție – instanță internațională 281
VI.8.3.4.1. Curtea de Justiție – mai mult decât o instanță internațională 282
VI.8.3.5. Trimiterea preliminară – funcție specială de interpretare 283
VI.8.4. Competența Curții de Justiție 284
VI.8.4.1. Competența materială 284
VI.8.4.2. Competența funcțională 285

VI.8.5. Acțiunile în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene potrivit competenței acesteia 286
VI.8.5.1. Acțiunea în anulare (art. 263, art. 264 TFUE) 288
VI.8.5.2. Excepția de ilegalitate (art. 277 TFUE, art. 156 TEuratom) 292
VI.8.5.3. Acțiunea în carență (art. 265 TFUE, art. 148 TEuratom) 293
VI.8.5.4. Acțiunea în constatarea încălcării de către un stat membru a obligațiilor care îi revin în temeiul tratatelor (art. 258-260 TFUE, art. 141-143 TEuratom) 295
VI.8.5.5. Acțiunea împotriva sancțiunilor pecuniare (art. 261 TFUE) 298
VI.8.5.6. Acțiuni introduse de agenții Uniunii (art. 270 TFUE și art. 152 TEuratom) 299
VI.8.5.7. Acțiunea în responsabilitate 300
VI.8.5.7.a. Acțiunea în responsabilitate extracontractuală a Uniunii Europene (art. 340 TFUE) 300
VI.8.5.7.b. Acțiunea în responsabilitate contractuală a Uniunii Europene în temeiul unei clauze compromisorii (art. 272 TFUE) 302
VI.8.5.8. Recursul Curții de Justiție împotriva deciziilor Tribunalului 303
VI.8.5.9. Reexaminarea de către Curtea de Justiție a unor decizii adoptate de Tribunal în baza TFUE și a Statutului Curții de Justiție a UE 304
VI.8.5.10. Trimiterea preliminară în fața Curții de Justiție 305
VI.8.6. Tribunalul 308
VI.8.6.1. Reglementare. Necesitatea înființării Tribunalului/Tribunalul de Primă Instanță 308
VI.8.6.2. Componența, organizarea și funcționarea Tribunalului 310
VI.8.6.3. Competența Tribunalului 311
VI.8.7. Tribunalele specializate. 313
VI.8.7.1. Tribunalul Funcției Publice a Uniunii Europene (TFPUE) 315
VI. 8.8. Contribuția Curții de Justiție a Uniunii Europene în procesul de integrare 317
VI.9. Curtea de Conturi a Uniunii Europene 318
VI.9.1. Reglementarea instituției Curții de Conturi a UE 318
VI.9.2. Componența și organizarea Curții de Conturi 319
VI.9.3. Funcționarea Curții de Conturi a UE 321
VI.9.4. Atribuțiile Curții de Conturi a Uniunii Europene 322
VI.9.4.1. Reglementarea și definirea atribuțiilor Curții de Conturi a Uniunii Europene 322
VI.9.4.2. Exercitarea atribuțiilor Curții de Conturi a UE 325
VI.10. Banca Centrală Europeană 325
VI.10.1. Reglementarea Băncii Centrale Europene 325
VI.10.2. Obiectivele și misiunile Sistemului European al Băncilor Centrale – SEBC 326
VI.10.3. Componența, organizarea și competențele Băncii Centrale Europene 327
VI.10.4. Băncile centrale naționale ale statelor membre 331

CAPITOLUL VII. ORGANELE CONSULTATIVE ALE UNIUNII EUROPENE.....333
VII.1. Comitetul Economic şi Social European (CESE) şi Comitetul Ştiinţific şi tehnic Euratom.....333
VII.1.1. Reglementarea Comitetului Economic şi Social European.....333
VII.1.2. Organizarea CESE.....333
VII.1.3. Componenţa Comitetului Economic şi Social. Statutul membrilor.....335
VII.1.4. Competenţa Comitetului Economic şi Social European.....336
VII.1.5. Comitetul Ştiinţific şi Tehnic Euratom (art. 134 TEuratom).....338
VII.2. Comitetul Regiunilor (COR).....339
VII.2.1. Reglementarea Comitetului Regiunilor (CoR).....339
VII.2.2. Organizarea Comitetului Regiunilor (CoR).....340
VII.2.3. Componenţa Comitetului Regiunilor. Statutul membrilor.....341
VII.2.4. Competenţa Comitetului Regiunilor.....342
VII.3. Banca Europeană de Investiţii.....344
VII.3.1. Reglementarea Băncii Europene de Investiţii.....344
VII.3.2. Resursele Băncii Europene de Investiţii.....345
VII.3.3. Grupul BEI. Structură.....346
VII.3.4. Componenţa şi competenţa Băncii Europene de Investiţii.....346
VII.3.5. Banca Europeană de Investiţii şi noul program de investiţii pentru Uniunea Europeană.....348

CAPITOLUL VIII. PROCEDURI DE ADOPTARE A ACTELOR JURIDICE (A DECIZIILOR) ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ.....349
VIII 1. Instituţiile cu funcţii decizionale în Uniunea Europeană.....349
VIII.2. Procedurile utilizate în adoptarea actelor juridice în procesul de evoluţie a Uniunii Europene.....350
VIII.3. Reglementarea procedurilor. Adoptarea actelor juridice în Uniunea Europeană.....352
VIII.3.1. Procedura legislativă ordinară.....353
VIII.3.2. Proceduri legislative speciale.....355
VIII.3.3. Proceduri de adoptare a actelor juridice fără caracter legislativ.....356

CAPITOLUL IX. PIAŢA INTERNĂ A UNIUNII EUROPENE. LIBERTĂŢILE FUNDAMENTALE.....359
IX.1. Evoluţia pieţei interne a Uniunii Europene.....359
IX.1.1. Tratatul ce instituie Comunitatea Economică a Cărbunelui şi Oţelului.....359
IX.1.2. Tratatul ce instituie Comunitatea Economică Europeană.....360
IX.1.3. Cartea albă privind „Piaţa Internă" din 1985.....361
IX.1.4. Tratatul de la Maastricht (TUE).....362
IX.1.5. Tratatul de funcţionare a Uniunii Europene (TFUE).....364
IX.2. Libera circulaţie a mărfurilor în Uniunea Europeană.....365
IX.2.1. Reglementare.....365
IX.2.2. Noţiunea de marfă.....365
IX.2.3. Originea mărfurilor. Regimul mărfurilor aflate în liberă circulaţie.....366
IX.2.4. Schimbul de mărfuri în spaţiul Uniunii Europene.....367

IX.2.4.1. Interzicerea taxelor cu efect echivalent celui al taxelor vamale: art. 28 alin. (1) şi art. 30 TFUE....368
IX.2.4.2. Interzicerea măsurilor cu efect echivalent celui al restricţiilor cantitative la import şi la export, potrivit art. 34 şi art. 35 TFUE....369
IX.2.4.2.1. Tipuri de măsuri cu efect echivalent....371
IX.2.4.2.2. Excepţii de la interzicerea măsurilor cu efect echivalent celui al restricţiilor cantitative....373
IX.2.4.3. Adaptarea monopolurilor naţionale cu caracter comercial....374
IX.2.4.4. Armonizarea legislaţiilor naţionale în materia liberei circulaţii a mărfurilor....375
IX.2.4.5. Contribuţia Parlamentului European în finalizarea pieţei interne pe segmentul liberei circulaţii a mărfurilor....375
IX.2.5. Schimbul de mărfuri între statele membre şi state terţe....378
IX.3. Libera circulaţie a persoanelor în Uniunea Europeană....380
IX.3.1. Reglementare....380
IX.3.2. Lucrătorii....381
IX.3.3. Libera circulaţie a cetăţenilor UE şi a membrilor familiilor acestora....382
IX.3.4. Libera circulaţie a lucrătorilor în Uniunea Europeană....384
IX.3.4.1. Accesul la încadrarea în muncă....385
IX.3.4.2. Egalitatea de tratament şi avantajele sociale şi fiscale....385
IX.3.5. Regulamentul nr. 492/2011 al Parlamentului European şi al Consiliului. Principiul nediscriminării....386
IX.3.6. Restricţii ale dreptului de liberă circulaţie a persoanelor în Uniunea Europeană....387
IX.3.7. Spaţiul Schengen....388
IX.3.7.1. Reglementare....388
IX.3.7.2. Ţări participante....389
IX.3.7.3. Obiectivul „Spaţiului Schengen". Evoluţii şi realizări....390
IX.3.7.4. Realizările înregistrate de „Spaţiul Schengen"....391
IX.3.7.5. Contribuţia Parlamentului European în sprijinirea dreptului la liberă circulaţie a persoanelor în UE....392
IX.4. Dreptul de stabilire şi libera prestare a serviciilor în Uniunea Europeană....392
IX.4.1. Reglementare....392
IX.4.2. Dreptul/libertatea de stabilire....393
IX.4.2.1. Persoanele, beneficiare ale dreptului de stabilire....393
IX.4.2.2. Natura activităţii desfăşurate de către persoanele beneficiare ale dreptului de stabilire....396
IX.4.2.2.1. Accesul la activităţile independente, condiţii. Recunoaşterea reciprocă a diplomelor în Uniunea Europeană....397
IX.4.3. Libera prestare a serviciilor în Uniunea Europeană....401
IX.4.3.1. Noţiunea de servicii....401
IX.4.3.2. Libera circulaţie a serviciilor, ipoteze jurisprudenţiale....402
IX.4.3.3. Directiva privind serviciile în cadrul pieţei interne – Directiva 2006/123/CE). Contribuţia Parlamentului European....403
IX.4.3.4. Excepţii....405

IX.5. Libera circulație a capitalurilor și a plăților 406
IX.5.1. Evoluția reglementării libertății de circulație a capitalurilor 406
IX.5.2. Reglementarea principiului liberei circulații a capitalurilor și a plăților. Obiective 406
IX.5.3. Conceptele de „circulație a capitalului" și de „plăți" 407
IX.5.4. Directivele ce au condus la libera circulație a capitalului 408
IX.5.5. Tratatele Uniunii și libera circulație a capitalului 409
IX.5.6. Excepții și restricții justificate 410
IX.5.7. Clauza de salvgardare 411
IX.5.8. Plățile 412
IX.5.8.1. Cadrul legislativ corespunzător „liberei circulații a plăților" în Uniunea Europeană 413

BIBLIOGRAFIE 415

281769
UNIVERSITATEA
"DUNĂREA DE JOS" GALAȚI
BIBLIOTECA 2